 © Mariusz Formanowicz, 2013-2026

Stanisław Fórmanowicz

Stanisław Fórmanowicz (ur. 5 maja 1897 roku w Grodzisku Wlkp[1]., zm. prawdopodobnie w 1939 roku) – powstaniec wielkopolski, starszy strażnik na posterunku granicznym w Kopanicy i Międzychodzie.

Stanisław Fórmanowicz

Był synem szewca Szczepana Formanowicza rodem z Buku i Eleonory z domu Niejackiej z Grodziska Wielkopolskiego. Miał dwie starsze od siebie siostry. Rodzice z czwórką dzieci pod koniec 1899 lub w 1900 roku wyemigrowali do Berlina w poszukiwaniu pracy. Tam 2 maja 1907 roku zmarł nagle ojciec Stanisława. Po śmierci jedynego żywiciela rodziny pięcioro dzieci Szczepana i Eleonory trafiło do niemieckiego sierocińca. Tylko dzięki zapobiegliwości ich babki Marianny z Dybizbańskich Formanowiczowej dzieci wróciły do Buku. Stanisław został oddany na wychowanie do swoich krewnych rodziny Kazimierza i Heleny Rudawskich. Matki Kazimierza i Stanisława były rodzonymi siostrami.

Stanisław używał nazwiska „Fórmanowicz", którym podpisywał się również jego ojciec. Wziął udział w Powstaniu Wielkopolskim. Został zweryfikowany jako powstaniec-weteran przez Komisję Weryfikacyjną przy Zarządzie Głównym Związku Weteranów Powstań Narodowych RP 1914-19, na posiedzeniu w dniu 4 marca 1937 roku[2].

Prawdopodobnie tuż po powstaniu wstąpił do Straży Celnej, przemianowanej w 1927 na Straż Graniczną. Na podstawie zachowanych dokumentów można stwierdzić, że w 1929 roku miał już stopień starszego strażnika (odpowiednik plutonowego). Świadczy to o długoletnim stażu w formacjach ochrony pogranicza. Jego numer służbowy to 1417. Był funkcjonariuszem w Wielkopolskim Inspektoracie Okręgowym Straży Granicznej. Pracował w Inspektoracie Wolsztyńskim. Początkowo na posterunku „Mała Wieś" w Kopanicy[3], a później (od ok. 1930) w Międzychodzie. (od ok. 1930) w Międzychodzie[4].

Pod koniec sierpnia 1939 roku wraz z częścią funkcjonariuszy Straży Granicznej wyjechał na zgrupowanie do Rawy Ruskej. Po 17 września został ujęty przez Sowietów i ślad po nim zaginął. Nie jest wymieniany w materiałach Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa[5].

Ożenił się z Heleną z domu Utrata. Ślubowali w Kopanicy 11 maja 1923 roku[6]. Mieli troje dzieci: Helenę (1924-1999), Łucję (1926-2008) i Zbigniewa (1928-1950). Syn był zegarmistrzem. Chorował na gruźlicę i zmarł mając dwadzieścia jeden lat.

Przypisy

[1] USC Grodzisk, akt urodzenia 1897/178 ; AAP, księgi metrykalne parafii pw. św. Jadwigi w Grodzisku, akt chrztu.
[2] „Jutro" Organ Związku Weteranów Powstań Narodowych RP 1914/19, Poznań 1937.03.21 R.2 Nr 12(29), s. 5/6 (Dostęp: WBC)
[3] *Kalendarz z szematyzmem funkcjonariuszy Straży Celnej na rok 1927*. s. 194.
[4] Informacja z Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie z dn. 1.10.2007 r.
[5] Pismo nr R-VII-RP-612-2009 z 16 marca 2009 roku.
[6] USC w Siedlcu koło Wolsztyna, księga zaślubionych, poz. 6/1923/3.